

حضرت امام رضا علیه السلام:

فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مُحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا

هرآینه اگر مردم زیبایی‌های سخن ما را دریابند، از ما پیروی خواهند کرد.

صدوق، عیون اخبارالرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۰۷.

سبک زندگی رضوی (۱۰)

تربیت فرزند

محمد تقی فعّال

فهرست مطالب

۹	■ دیباچه.....
۱۵	■ فصل اول: فرزندآوری.....
۲۰	۱) فرزندآوری به مثابه وظیفه دینی.....
۲۲	۲) ارزش معنوی فرزندآوری.....
۲۴	۳) ارزش مادی فرزندآوری.....
۳۱	۴) دعا برای طلب فرزند.....
۳۲	حاصل سخن.....
۳۵	■ فصل دوم: تربیت فرزند.....
۳۹	۱) اهمیت و جایگاه تربیت.....
۴۴	۲) عوامل مؤثر در تربیت فرزند.....
۴۵	یک) عوامل زمینه ساز.....
۴۵	الف) پیش از تولد.....
۴۸	■ انتخاب همسر.....
۵۱	■ آداب مباشرت.....
۵۲	– تأثیر جسمی.....
۵۳	– همراه با آرامش.....
۵۳	– انتخاب زمان مناسب.....
۵۸	– در حال پاکی.....
۵۹	■ تأثیر روحی و معنوی.....
۶۱	■ لقمه حلال.....
۶۶	ب) آغاز تولد.....
۶۶	گفتن اذان و اقامه.....
۶۸	– دوری شیطان.....
۶۹	– خوش خلقی.....

- ۶۹..... - دفع بیماری
- ۷۱..... ■ کام برداشتن نوزاد
- ۷۳..... ■ نام گذاری
- ۷۸..... ■ پوشش کودک با رنگ سفید
- ۸۳..... نتیجه گیری
- ۸۴..... (دو) روش های تربیتی
- ۸۶..... (الف) مهرورزی
- ۹۴..... ■ شیوه های ابراز محبت
- ۹۵..... - بیان محبت
- ۹۵..... - هدیه دادن
- ۹۵..... - در آغوش گرفتن و بوسیدن
- ۹۵..... - احترام به فرزند
- ۹۶..... ■ آثار مهرورزی
- ۹۹..... (ب) تکریم و احترام
- ۱۰۹..... ■ راهکارهای نیل به کرامت نفس
- ۱۱۰..... - تحقیر نکردن خود
- ۱۱۰..... - دیدن احساسات
- ۱۱۱..... - حرمت نفس
- ۱۱۲..... ■ احترام به شخصیت کودکان
- ۱۱۳..... - سلام کردن به کودکان
- ۱۱۳..... - با احترام بردن نام کودکان
- ۱۱۴..... - نگاه محبت آمیز به کودکان
- ۱۱۴..... - همبازی شدن با کودکان
- ۱۱۵..... ■ آثار تکریم و احترام
- ۱۱۵..... (ج) روش تربیت عملی و الگودهی
- ۱۲۲..... فرجام سخن
- ۱۲۵..... کتابنامه

دیا چہ

سبک زندگی مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری پایدار است که بر اساس بینش‌ها، ارزش‌ها و باورها سامان می‌یابد و از زمانه و زمینه زندگی افراد و گروه‌های اجتماعی تأثیر می‌پذیرد. از نگاه دین، سبک زندگی دارای شاخص‌هایی است که بر اساس آن می‌توان شیوه‌های زیست مؤمنانه را تشخیص داد. رفتار اعضای خانواده، پایبندی به اصول اخلاقی، گستره روابط خویشاوندی و رفتار دین‌مدارانه در زمره این شاخص‌ها قرار می‌گیرند.

عواملی در سبک‌سازی نقش‌آفرینی می‌کنند. برخی از مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: عوامل فردی مانند ظاهر فرد، جنسیت، سلامت و بیماری و طرز نگرش، عوامل خانوادگی، عوامل فرهنگی، عوامل جغرافیایی و اقلیمی، عوامل اقتصادی عوامل سیاسی و نهادهای اجتماعی.

خانواده در سبک زندگی اعضای آن نقش بی‌بدیلی ایفا می‌کند. خانواده هویت جمعی دارد. شکل‌گیری خانواده و قالب زندگی خانوادگی می‌تواند در نحوه زندگی فرزندان تأثیرگذار باشد. مواردی نظیر تک‌فرزند بودن، بزرگ‌ترین یا کوچک‌ترین فرزند بودن، یک دختر در میان پسران بودن یا یک پسر در میان دختران بودن، کم‌جمعیت یا پرجمعیت بودن، فرزندخوانده داشتن یا نداشتن و اختلافات سنی می‌تواند تأثیر اندک یا شگرفی بر زندگی خانوادگی داشته باشد. وضعیت اقتصادی خانواده از دیگر مؤلفه‌های تأثیرگذار در سبک زندگی افراد آن است،

اگر خانواده دارای وضعیت اقتصادی ضعیف و نابسامانی باشد مسیر زندگی به سختی خواهد گذشت و فرزندان، زندگی دشواری را به ظاهر تجربه خواهند کرد. اما اگر خانواده دارای وضعیت اقتصادی خوب و بالایی باشد فرزندان به گونه‌ای متفاوت رشد خواهند کرد و پرورش خواهند یافت. پس فقر و غنای خانواده در شیوه زندگی فرزندان تأثیرگذار است. منزلت اجتماعی نیز در رفتار و سبک زندگی اعضای خانواده تأثیرگذار است. اگر خانواده از منزلت و جایگاه اجتماعی بالایی برخوردار باشد، زندگی فرزندان در مسیر مشابهی قرار می‌گیرد. درحالی‌که در خانواده‌های فرودست، شرایط متفاوتی رقم می‌خورد.

نگرش والدین نیز در زمره مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سبک زندگی فرزندان است. والدین می‌توانند طرز نگرش متفاوتی نسبت به زندگی و فرزندان داشته باشند. این گونه برداشت‌ها طیف وسیعی دارد و مواردی مانند نگرش دموکراتیک، سلطه‌گرانه، سلطه‌پذیر، حمایت افراطی، رهاشدگی، تنبیهی، تشویقی، طرد کننده، لوس‌مآبانه و کمال‌گرایانه را شامل می‌شود. هرکدام از این نگرش‌ها آثار خاصی در پی خواهد داشت و سبک زندگی ویژه‌ای را بر اعضای خانواده حاکم می‌کند.

خانواده کارکردهای مختلفی دارد؛ تنظیم رفتار جنسی، مراقبت از فرزندان و سالمندان و تولیدمثل مهم‌ترین کارکردهای زیستی - اجتماعی خانواده است. نوع دیگری از کارکردهای خانواده جنبه حمایتی دارد. این کارکرد، حمایت‌هایی مانند حمایت معنوی، حمایت عاطفی و حمایت معیشتی را در برمی‌گیرد.

جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی همسران و فرزندان نیز در زمره کارکردهای تربیتی و کنترلی خانواده جا می‌گیرند. تولیدمثل یکی از مهم‌ترین کارکردهای نهاد خانواده است که بقای جوامع و به تعبیر دیگر، ماندگاری نسل بشر به آن وابسته است و از آنجاکه با تدبیر خالق هستی، این کارکرد با ارضای غریزه جنسی ارتباط نزدیکی داشته، در ازای تاریخ، تولیدمثل روند نسبتاً ثابتی داشته است.

تربیت فرزند نیز یکی از کارکردهای اساسی خانواده است. والدین اولین مربیان فرزندان هستند و خانه اولین مدرسه‌ای است که کودکان در آن پا می‌گذارند. والدین اگر از آگاهی و مهارت لازم برای تربیت فرزندان برخوردار باشند، زمینه پرورش و تربیت صحیح فراهم می‌شود. به تعبیر دیگر کیفیت نیروی انسانی جامعه تا حد زیادی به عملکرد صحیح نهاد خانواده وابسته است.

امروزه با تغییر الگوی زیستن، ساحت‌های مختلف زندگی انسان را دستخوش تغییر کرده است. تولیدمثل و تربیت فرزندان نیز از دایره این تغییرات بیرون نبوده و مانند سایر عرصه‌های زندگی بشر با تغییرات زیادی مواجه بوده است.

گسترش وسایل و روش‌های کنترل بارداری همگام با مؤلفه‌هایی نظیر مدیریت

بدن، پایگاه اجتماعی، شرایط اقتصادی و تغییر نگرش به نهاد خانواده این کارکرد را با نوسان‌ها قابل توجهی مواجه کرده است.

اصلاح نگرش در خصوص موضوعات و مسائلی نظیر، فرزندآوری و فرزندپروری می‌تواند نقش بسزایی در مدیریت این تغییرها و دگرگونی‌ها داشته باشد. سخنان به یادگار مانده از پیشوایان معصوم علیهم‌السلام می‌تواند در شکل‌گیری نگرش صحیح نسبت به این موضوع و اصلاح روش‌ها تأثیرگذار باشد. بر این اساس، آموزه‌های ناب حضرت رضا علیه‌السلام در ارتباط با تربیت فرزند و فرزندآوری می‌تواند نقش بسزایی در مدیریت سبک‌ها و الگوهای متناسب با این دو موضوع اساسی داشته باشد.